

УДК 811.161.2

АНОНСИ НОВИН ІНТЕРНЕТ-ВИДАЊ: СИНТАКСИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Гузенко С. В.

*Миколаївський національний університет ім. В. О. Сухомлинського,
м. Миколаїв, Україна*

У статті автор аналізує синтаксичні особливості анонсів новин українських Інтернет-видань, виділяє стилістичні засоби сконденсованості змісту, акцентування необхідної інформації.

Ключові слова: *анонси новин, речення, синтаксис.*

У сучасному інформаційному просторі відбулися глобальні перетворення, пов'язані з пришвидшенням процесів передачі і обробки інформації. Значне місце в цих процесах займає Інтернет. Сьогодні він є одним із найпотужніших, найефективніших, найшвидших засобів масової комунікації. Значимість Інтернет-ЗМК визначають такі фактори: 1) відсутність обмеження часу та місця представлення інформації; 2) можливість розміщення необмеженого обсягу інформації; 3) використання широких технічних можливостей (гіпертекстові посилання, інтерактивні видання, мультимедійні матеріали тощо); 4) відсутність монополізації на поширення інформації; 5) великі можливості пошуку та вибору інформації [3, с. 8].

Ключові позиції у передачі актуальної інформації займають новинні блоки мережових видань. У них особливого значення набувають малі жанрові форми, які дозволяють сприймати максимально сконденсовану інформацію за мінімальний час (замітка, рухомий рядок, анонс новин тощо).

Анонс новин у мережі Інтернет має специфічні риси, порівняно з анонсами на радіо, телебаченні, в друкованих ЗМК. Насамперед це пов'язано із технічними можливостями Інтернет, оскільки одночасно такий анонс є заголовковим гіпертекстовим посиланням, активізувавши яке, можна прочитати замітку із більш розгорнутим викладом інформації.

У роботах дослідників виокремлено Короткий Зміст як один із категоріальних компонентів новинного дискурсу (Т. ван Дейк); проаналізовано новинний анонс як мовленнєвий жанр дискурсу ЗМІ (М. О. Ковальчукова); досліджено проблему гіпертекстуальності в Інтернет-газетах (О. О. Коцарев); комплексно вивчено синтаксичні особливості дискурсу телевізійних новин і анонсів теленовин зокрема (Н. В. Рождественська) [1; 3; 4; 5; 6]. Але на сьогодні відсутній цілісний аналіз композиційної специфіки новинних анонсів Інтернет-видань, функціонування синтаксичних одиниць у них. Це і є *метою* нашої *розвідки*.

Прагматична мета анонсів – в умовах часового цейтноту максимально стисло представити фактичну інформацію про подію, а також заохотити прочитати всю замітку. Найбільш типовою для реалізації цієї мети виявилася структура простих розповідних двоскладних речень: *«Генпрокуратура вимагає від Табачника*

розрахуватися з боргами» (ForUm); «Томас Андерс рекламує безкоштовні екскурсії у Москва-Сіті» (УНІАН). Актуальним для мови анонсів є порядок слів. У сильну початкову позицію можуть бути винесені обставина місця з метою чіткої конкретизації місця події: «У Німеччині затонув танкер з сірчаною кислотою» (Ліга новин), «У Рівненській області директор приховав причину смерті учня» (ForUm), або підмет, що називає суб'єкт дії: «Рада скасувала збір при купівлі-продажу безготівкових валют» (Ліга новин), «Суркіс розповів про завдання Сьоміна» (Ліга новин).

Кількісно переважають прості підмети, виражені іменниками із семантикою активного діяча: «Мер Макіївки запропонував поставити городян на ковзани» (ForUm), «Лукашенко влаштував Бакієва на завод» (УНІАН); носія стану: «Статутний капітал Держіпотeki збільшився в 10 разів» (Ліга новин), «Київни активно стають інвалідами і вагітними» (ForUm); предмета якісної характеристики: «Голкіпер «Шахтаря» – кращий футболіст України» (Ліга новин).

Домінують підмети – власні назви найвищих посадових осіб, політичних діячів, номінації установ: «Уряд заклав «замкнене коло» у пенсійну реформу» (Українська Правда), «Тимошенко дякує ЄС і Чехії за Данилишина» (УНІАН), «Як finance.tochka.net розбирався у вітчизняній медицині» (Tochka.net). Крім того, власна назва набуває метонімізованого вияву, стає стилістично маркованою, створює ефект невимушеності, влучності: «Київ відзначатиме Водохреще народними гуляннями» (ForUm), «МВС буде більше спілкуватися з журналістами по телефону» (УНІАН). Також передають конкретну семантику складні підмети, виражені кількісно-іменниковими сполуками: «У ДТП загинули двоє міліціонерів» (УНІАН), «У Росії на літаку Ан-148 розбилися семеро людей» (Tochka.net).

Набагато менше загальних назв у ролі підмета: «Журналіст згадає хвилину розмови з Януковичем як щасливий сон» (Українська Правда), «Косоокий опоссум став зіркою в Німеччині» (Ліга новин).

Більш стилістично маркованими в простих двоскладних реченнях є присудки. В анонсах Інтернет-видань переважає простий дієслівний присудок. Різним може бути час дієслів. Хоча за своєю тематикою новина – це інформація про події в минулому, в Інтернет-виданнях зустрічаємо у ролі присудка дієслова у формі минулого часу: «Депутати відновили справедливість щодо чоловіків» (ForUm), «Україна вчасно погасила борги в 2010 році» (Ліга новин); теперішнього часу для зближення комунікантів у часі: «Молодь виступає проти нового законопроекту про вищу освіту» (УНІАН), «Митці просять Януковича врятувати Київ» (Українська Правда); майбутнього часу для анонсів можливих подій: «Зросте вартість проїзду в транспорті у Львові» (УНІАН), «Корнійчук проведе за ґратами два місяці» (Ліга новин).

У жанрі анонсів помітно активізовано використання дієслівних складених присудків з різними видами допоміжних елементів. Найуживанішими виявилися фазові дієслова, що підтверджує думку дослідників про їхню активність в інформаційних текстах [2, с. 66]. Разом із інфінітивом вони вказують на результативний початок дії, її тривалість та завершення. Такі реченнєві конструкції позбавлені авторської оцінки, є суто інформаційними, наприклад: «Прикарпатський музей Бандери почав видавати «Наукові записки» (УНІАН), «Каддафі продовжує вважати Бен Алі законним президентом Тунісу» (УНІАН).

Високу продуктивність у мові анонсів новин Інтернет-видань виявляють модальні дієслова із семантикою волевиявлення: «*Данилишин хоче повернутися*» (Українська Правда); можливості: «*Путін може потрапити до «чорного списку» Євросоюзу*» (УНІАН); обов'язковості: «*Могильов обіцяє пустати громадян на мітинги*» (Українська Правда).

Представлені у дослідженому матеріалі у ролі допоміжного елемента дієслівних складених присудків і предикативні прикметники. Здебільшого вони передають семантику готовності до дії, вираженої дієсловом: «*Молочні кооперативи здатні вплинути на керівників молокозаводів*» (УНІАН), «*Венесуела готова розірвати зв'язки з США*» (Ліга новин).

Синтаксичні конструкції з іменним складеним присудком в анонсах новин використовують неактивно, оскільки цей різновид присудків відображає не подієву семантику, а описує стан, ознаку підмета. Як засвідчує обстежений матеріал, цей жанровий формі притаманні конструкції з дієслівною зв'язкою *бути* у нульовій формі та іменною частиною – прикметником або, зрідка, іменником: «*Поляки незадоволені реакцією влади на звіт про Смоленську катастрофу*» (УНІАН), «*Карнавал у Ріо-де-Жанейро – буйство фарб і фантазії*» (Ліга новин).

Односкладні речення в анонсах новин вирізняються своєю специфікою. Неозначено-особові речення реалізують свої специфічні стильові риси: акцентують увагу на виконуваний дії та її об'єктові, суб'єкт залишається на другому плані. У дослідженому матеріалі можна виокремити групу речень із загальною семантикою припущення, можливості наступної дії: «*У Києві можуть знести більше 100 пам'яток архітектури*» (Ліга новин), «*У Грищенка обіцяють допомогти українцям в Росії*» (Українська Правда). Цьому сприяють використані дієслівні складені присудки з модальними дієсловами у функції допоміжного елемента.

Використання простого дієслівного присудка у формі III особи множини теперішнього часу створює стилістичний ефект одночасності виконання дії і читання новини: «*У Верховній Раді шукають бомбу*» (Ліга новин), «*У центрі Києва вводять односторонній рух*» (Ліга новин). Для Інтернет-видань, які позиціонують себе як спосіб найшвидшого отримання інформації, це актуально і важливо. Так само важливо, як анонс подальших подій. Цьому сприяє простий дієслівний присудок у формі III особи множини майбутнього часу: «*Україну рекламуватимуть на CNN*» (ForUm), «*Сьогодні на Майдані запалять голову Різдвяну зірку*» (Ліга новин).

Як вже зазначалося, новинна інформація – це розповідь про події минулого. Акцентує на цьому вживання простого дієслівного присудка у формі множини минулого часу: «*Майдан огородили металевою огорожею*» (Українська Правда), «*Данилишина випустили на волю*» (ForUm).

Активне вживання неозначено-особових речень зосереджує увагу адресата на основних моментах змісту, на дії, приховує суб'єкта цієї дії, що інтригує, викликає бажання дізнатися, про кого йдеться в повідомленні.

Не менш активно в анонсах новин Інтернет-видань використовують безособові речення, які повідомляють про знеособлену, узагальнену результативну дію: «*У США названо книжкові бестселери 2010 року*» (Ліга новин), «*Уряд Туніса відправлено у відставку*» (Ліга новин). Ці реченнєві конструкції все ширше використовують у публіцистиці.

Прагматична мета анонсів стисло представити фактичну інформацію про подію є причиною того, що в них майже не використовують конструкції неповних речень. У дослідженому матеріалі зафіксовані лише приклади неповних речень із пропущеним присудком: «*Герман проти зміни гімну на догоду «тимчасовцям»*» (Ліга новин). Ці конструкції специфічні для коротких жанрових форм, вони компресують виклад, пришвидшують процес інформування читача.

3-поміж складних речень в анонсах Інтернет-новин переважають складнопідрядні речення з прислівними підрядними частинами: означальними та з'ясувально-об'єктними.

Складнопідрядні речення з підрядними означальними відзначаються великою місткістю своєї семантики, змістовою точністю: «*Колесніков відкрив об'їзну дорогу, яку будували 17 років*» (ForUm), «*Кабмін скоротить 10 тис. підприємств, що надають адміністративні послуги*» (Ліга новин). Як зауважують дослідники, цими реченнями часто розпочинають виклад в інформаційних міні-жанрах – інформативних повідомленнях, хроніках, анонсах [2, с. 242].

Активно вживають у мові анонсів реченнєві структури з підрядними з'ясувально-об'єктними: «*Журавко визнав, що погарячкував у спілкуванні з журналістом*» (ForUm), «*МВС заявляє, що 22 січня в Києві планується «кровопролиття»*» (УНІАН), «*У Чехії думають, що переслідування Данилишина – політичне*» (Українська Правда). Ці конструкції є семантично універсальними, легко структурованими. Саме своїм «вичерпним» змістом, вираженим за допомогою цих структур, жанр анонсів значно відрізняється від інших заголовкових комплексів сучасної преси. Так, в анонсі новини відтворено основну змістову інформацію, а в замітці конкретизовано, додано деталі новини.

Абсолютно оригінальною для цього жанру є реченнєва структура безсполучникового складного речення із неповною першою частиною: «*Адамов: у новому Житловому кодексі не зацікавлені чиновники*» (ForUm), «*ЗМІ: Путін може опинитися в «чорному списку» Євросоюзу через справу Ходорковського*» (Кореспондент). Перша частина цих речень максимально сконденсована, в ній пропущено присудок, який зрозумілий за контекстом. Крім того, вгадується підрядний сполучник: «*ЗМІ: Путін може опинитися в «чорному списку» Євросоюзу через справу Ходорковського*» ← ЗМІ повідомляє, що Путін може опинитися в «чорному списку» Євросоюзу через справу Ходорковського та ін.

Найчастіше у першій частині таких речень називають джерело інформації, представленої далі: «*Кравчук: У парламенті сидить непотріб*» (Українська Правда), «*Генштаб: Позаблоковий статус не означає кругову оборону*» (Ліга новин). Іноді найменування цього джерела конкретизовано називанням адресата: «*Луценко – суддям: подумайте про Україну*» (Ліга новин); тематики висловлювання: «*МЗС України про Лівію: Араби вкрай не люблять, коли за них щось вирішують*» (ForUm); обставин надання інформації: «*Тимошенко після допиту: Вони все сфальсифікували*» (Ліга новин). Також ці речення можуть бути побудовані за структурою **факт (подія) – результат (інші факти)**: «*Стрільянина у столиці Тунісу: біля президентського палацу йде бій*» (Кореспондент), «*Повені в Європі: люди пересуваються на човнах*» (Ліга новин); або ж **тема – максимально сконденсована інформація, що розкриває тему**: «*Політпрогноз-2011: рік реформ, переслідування, критики*» (Ліга новин), «*Погода на Новий рік: мороз і сніг*» (Ліга новин).

новин). Останні структури є найбільш фрагментарними, зміст у них скомпресований, спосіб викладу – наближений до внутрішнього мовлення людини. Все це підсилює стилістичний ефект високої інформативності і одночасно доступності фактів.

Висновки. Отже, синтаксичні конструкції, використані в мові анонсів новин Інтернет-видань, сприяють переданню точної, конкретної інформації. Це основна прагматична мета простих двоскладних речень, складнопідрядних речень із прислівними підрядними частинами. Підсилює стилістичний ефект сконденсованості змісту, акцентування необхідної інформації використання неозначено-особових речень, безсполучникових складних речень із неповною першою частиною.

Список літератури

1. Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. ван Дейк. – М. : БГК им. И. А. Бодуэна де Куртенэ, 2000. – 310 с. – (Корпус гуманитарных дисциплин).
2. Завальнюк І. Я. Синтаксичні одиниці в мові української преси початку ХХІ століття: функціональний і прагмалінгвістичний аспекти: [монографія] / І. Я. Завальнюк. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 400 с.
3. Ковальчукова М. А. Новостной анонс в сети Интернет как речевой жанр дискурса СМИ : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / М. А. Ковальчукова. – Ижевск, 2009. – 24 с.
4. Ковальчукова М. А. Анонс как речевой жанр (на материале Интернет-дискурса) / [Электронный ресурс] М. А. Ковальчукова // Научная библиотека Челябинского государственного университета. – Режим доступа: www.lib.csu.ru/vch/131/009.pdf
5. Коцарев О. О. Гіпертекстуальність в інтернет-газетах: заголовкові комплекси, матеріали, файли [Електронний ресурс] / О. О. Коцарев // Наукові записки Інституту журналістики. – Том 11. – Режим доступу: <http://journal.lib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1509>
6. Рождественська Н. В. Синтаксична організація російськомовних суспільно-політичних теленовін (розчленований дискурс) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 «Російська мова» / Н. В. Рождественська. – Дніпропетровськ, 2002. – 20 с.

Гузенко С. В. Анонсы новостей Интернет-изданий: синтаксическая характеристика // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2011. – Т.24 (63). – №2. Часть 2. – С.278-282.

В статье автор анализирует синтаксические особенности анонсов новостей украинских Интернет-изданий, выделяет стилистические средства конденсации смысла, акцентирования необходимой информации.

Ключевые слова: анонсы новостей, предложение, синтаксис.

Guzenko S. V. News' notices of web newspapers: the syntactical characteristic // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communicatio». – 2011. – V.24 (63). – №2. Part 2. – P.278-282.

In the article the author analyses the syntactical features of news' notices of the Ukrainian web newspapers, allocates stylistic means of sense's condensation, accentuation of the necessary information.

Key words: news' notices, sentence, syntax.

Поступила до редакції 17.03.2011 р.